NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj **IX.** V sredo 15. prosenca (sredozimna) 1851. *List* **3.**

Nova dacna ali mitna tarífa za vse dežele avstrijanskiga cesarstva.

Ena nar imenitniših rečí za kupčijo, obertnijstvo in rokodelstvo se bo ob kratkim (še ta mesec) sklenila na Dunaji — namreč nova tarífa daca (cola) za mnogoverstno blagó, ki se iz ptujih dežel v naše pripeljuje, ali iz naših v ptuje dežele izpeljuje.

Imenitna je ta reč tudi za kmetijstvo, ker ta dac tudi kmetijske pridelke zadéva — imenitna je ne le za kupčevavce (prodajavce), temuč tudi za kupce vse, kar nas je, ki mnogoverstniga iz ptujih dežel pripeljaniga blaga za obleko, živež i. t. d. potrebujemo, in ga dražji ali nižji plačujemo, kakor je dac višji ali nižji.

Čeravno tedaj nova dacna tarifa kupčíjo, obertnijstvo, rokodelstvo in kmetijstvo nar bolj dotika, vunder posredama tudi vsaki stan zadeva. Preden pa od tega, de je ministerstvo kupčijstva sedanjim potrebam vgodniši dacno tarífo osnovalo in v posvèt in sklep svoje osnove ravno kar iz vsih deželá v ti reči izvedene možé poklicalo, kaj več povémo, bomo nekoliko od kupčíje sploh in od daca na deržavnih méjah govorili.

Svét je tako vstvarjen, de nobena dežela ne prideluje ravno vsiga, česar potrebuje, in že zavoljo tega se ne more nobena dežela od zaveze z drugimi ločiti in samasvoja biti. Pa pridelovanje še ni vse. Veliko sirovih pridelkov se mora še poprej v fabrikah in po rokodelstvu izdelati, preden gré kot kupčijsko blagó na prodaj. Kakor pa vsaka dežela vsiga ne prideluje, tako tudi ne izdeluje vsaka dežela vsiga; ta dežela ima — postavimo — imenitne fabrike za platno, druga za sukno; tam se izdeluje usnje, tukaj lesna roba i. t. d.

Tako storí pridelovanje in izdelovanje, de se ena dežela od druge, ena deržava od druge, in še en del svetá od druziga tako ločíti ne more, de bi bil sam svoj. Brez kupčije tedaj ne more noben narod obstati. Čeravno bi se hotel kak narod siloma ločiti od druzih, bi ga kmalo potreba in dobiček primorala, v zavezo z drugimi narodi stopiti.

Po kupčíi gré pa denar v deželo, pa gré tudi iz dežele. Kolikor več ima dežela prodati, kakor kupiti, toliko več denarja k sebi privabi. Od tod izvíra prizadevanje že vsaciga gospodarja, de bi mogel več prodati kakor kupiti; na to se opíra prizadevanje vsaciga vladarstva, de bi deržava več pridelovala in izdelovala ter na prodaj pošiljala, kakor pa iz ptujih dežel kupovala, ker le iz tega izvíra premoženje in bogastvo posamesnih deržavljanov in po téh cele deržave; — za to si vlada prizadevuje: kmetijstvo, fabrike, obertnijo, rokodelstvo povzdigniti.

O tem prizadevanji za blagostanje svoje deržave pa ne sme vlada posebno dveh rečí v nemar pustiti, pervič, de domačih pridelkov in izdelkov ne zatarejo pridelki in izdelki ptujih deželá, — drugič pa, de vlada nima le ediniga dobička svojih domačih kmetovavcov, fabrikantov in rokodelcov pred očmí, temuč de tudi skerbí za ljudstvo, ki njih pridelke in izdelke kupuje, de jih predrago ne plačuje in de ni prisiljeno preslabiga blaga kupovati. Ako bi vlada le za dober stan fabrikantov in rokodelcov skerbela, bi zanemarila s to enostransko skerbjó potrebe ljudstva, ktero mora od fabrik blagó kupovati. Fabrikanti in rokodelci, ako bi se móglo vse blago le od nekterih kupovati, de bi iz ptujih deželá clo nič ne smelo v deželo priti, bi se šembrano moško s svojo robo deržali in ceno napenjali, kakor bi se jim ljubilo.

De se vse to ne zgodí, je treba, de vlada kupčijsko zavezo s ptujimi deželami tako osnuje, kakor je za njeno deržavo nar bolj prav.

Iz te potrebe je postal dac (ali col) na mejah mnogih deržav. Avstrijansko cesarstvo je bilo pred vstavo takó ločeno, de (kakor na Ogerskim) so bile še clo domače dežele z medmejnim dacam ločene, kar je vsacimu znano. Ali naše govorjenje sedaj ni od tega domačiga daca, ki je overžen, ampak od daca na mejah ptujih ali vunanjih deželá.

Če se po svetu obernemo in pogledamo, kakó se ena deržava od druge v tem loči, vidimo trojne različne naprave.

Nektere deržave branijo, de se ne sme nikakoršno blagó v deržavo iz ptujih deželá vpeljati, ki se da domá (to je, v domači deržavi) izdelovati. To se imenuje kupčijno zabranílo. Naša deržava, Francoska in Ruska so se dosihmal zlo po tem vodílu ravnale.

Temu vodílu ravno nasprot stojí kupčijna svobodnost (Freyhandel), za ktero se Angleži (Englendarji) potegujejo, in po kteri naj gré vse blagó po vsih deržavah celiga svetá brez daca — svobodno noter in vùn.

V sredi med tema vodílama stojí kupčijno zavarstvo (Schutzzoll). Ta naprava pripustí vvožnjo in izvožnjo vsiga blagá iz ene deržave v druge in nič ne zabrani, tode primérno dacijo postavi na ptuje blagó, de varje s tem nekoliko domače fabrike in rokodelstva in kmetovavce.

Angleži, pri kterih so kupčija in fabrike na takó visoki stopnji, de pol več blagá iz svoje deržave v ptuje dežele prodajo, kakor ga iz ptujih dežel kupijo, bi še veči dobiček dosegli, ko bi na celim svetu clo nikakoršniga daca ne bilo, zató imajo za se prav, če se za svobodnost kupčije na vso moč potegujejo.

Ali fabrikanti in rokodelci našiga cesarstva, ki ni takó bogato na pridelkih in izdelkih, bi sedaj pri taki neomejeni svobodi več škode kot dobička terpeli, in nekteri bi mogli clo jenjatí. Pa tudi tisto zabranenje, kakoršno je dosihmal v našim cesarstvu veljalo, se je slabo skazalo in se bo po novim dacu overglo. Vpeljanje vsiga ptujiga blagá se bo prihod-

njič dovolilo, tode v varstvo domačih fabrik in rokodelcov se bo primérin dac na ptuje blago postavil.

Dobiček za ljudstvo, ki blagó kupuje, bo po novi napravi velik. Marsikaj bo prihodnjič boljši kup. Pa tudi kontrabantija bo šla zlo rakam žvižgat, in tiste sitnosti s preiskovanjem blagá po štacunah, in marsiktere napake, ki so se v téh zadévah godíle, bojo jenjale.

(Dalje sledi.)

Vodník pri živinoreji
našim gospodarjem in gospodinjem.

(Dalje.)

Razun tega, de ima goveja živina konec noge v dva parklja razcepljene, ima tudi, kakor vsa živina, ktera prežvekje, le v spodnji čeljusti sprednje zobé, namreč 8, zgornja čeljust nima clo nič sprednjih zób, kotčnjekov je pa v vsaki čeljusti 12 (6 na eni, 6 na drugi strani), tedej v obéh čeljustih skupej 24 kotčnjekov.

Têle prinese večidel že seboj na svét na vsaki strani zgornje in spodnje čeljusti troje kotčnjekov, tedaj v vsim skupej 12 spodnjih kotčnjekov, — zraven téh pa tudi dva srednja sprednika.

O enim ali dveh tednih po rojstvu predêreta še dva sprednjika, to je, na vsaki strani srednikov eden, o dveh ali treh tednih spet dva (na vsaki strani eden) — in o treh ali 4 tednih prideta poslednja dva na vsakim kraji, takó de ima têle, en mesec staro, vsih 8 sprednjih zob.

Četerti, ali tudi tako imenovani pervi stanovitni kotčnjek pride od 6. do 9. mesca na dan, — péti (ali stanovitni drugi) se prikaže konec druziga, ali o začetku 3. léta, — šesti (ali stanovitni tretji kotčnjek) pa konec 5. ali o začetku 6. láta, takó de ima govedo v 6. létu vse kotčnjeke.

Ker pa vse sprednjike in tudi tiste 3 kotčnjeke, ki jih je sesajoče têle na svét prineslo in se zato tudi mlečni zobje ali mlečniki imenujejo, govedo ob svojim času poredama pomeče, in namesti njih druge stanovitne dobí, je treba živinoredniku tudi to vediti, de spozná starost goveda.

O začetku 2. léta spremení govedo srednja sprednika, o 3. létu dva, ki sta tema bližnja, o 4. létu spet 2 bližnja, in o 5. létu 2 krajnika. — O 5. létu ima tedaj govedo vsih 8 spremenjenih ali stanovitnih sprednikov. Stanovitni sprednji zobje so širji, bolj lopatčasti, in nimajo tako razločeniga vratú.

Kdaj pa se začne sprememba spremenljivih spodnjih 3 kotčnjekov na vsaki strani spredne in zadnje čeljusti?

Pervi ali spodnji kotčnjek se spremení o 2. létu, — drugi o 3. — tretji pa o 4. létu, takó de ima govedo o 5. do 6. léta vse stanovitne kotčnjeke; — o 7. létu se poslednjič spremenjeni kotčnjeki popolnama izrasejo, in o tem létu je tedaj tudi rast goveda dognana.

Od 8. do 12. léta se ne vidi, de bi bili pri zdravih govedih kaj preveč oribani in škerbinasti, — po 12. létu se pa že škerbíne pokažejo, zobje so tumpasti, in se majati začnó; o 16. létu začnó izpadati. Zdej je tudi čas, de se živina proč da, ker brez dobrih zob se ne more rediti, ako ravno skušnje učé, de so goveda pri skerbni reji starost 30 do 40 lét dosegle. Slavni živinorednik Laner na Koroškim je pital enkrat eniga 43 lét stariga vóla s poparjeno kermo ter ga je čez poprejšno težo za 140 funtov odebelil. Scer skušnje kažejo, de od 100 telet jih po boleznih 5 pogíne od poroda noter do odstavljenja, — od tega časa noter do 3. léta pa 2 od sto, pozneje pa 12 od sto. Po 3. létu in tako naprej tedaj nar več goved pocepa.

Zdej pa še nekaj zastran zób pri goveji živini, kar je vsakimu živinoredniku vediti potreba. Goveji sprednji zobje so že po natori tako slabo v čeljust vtaknjeni, de se radi majejo. Kakošen razloček je v tem med konjskimi terdno zasačenimi zobmí in pa med rahlo vtaknjenimi govejimi! Kdor ni tega nikdar vidil, bi še ne verjel ne. Zató pa še tudi zobje pri več gobčinih ali tudi druzih boleznih, če le dlasna (zobje mesó) nekoliko svoje kreposti ali močí zgubí, majatí začnó. Nikar naj se tedaj kmetovavec zavoljo tega prikazka preveč ne vstraši, — po odpravljeni bolezni se bo prešla moč dlasne vernila in zobje se ne bojo majali več.

(Dalje sledí.)

Národske staríce.

Tretji list.

(Dalje.)

Ljubi moj Jože!

Vsak národ ima svoje posebne navade in šege; te se vé mu niso perrojene, li prostovoljno jih je sprejel. Jože! Ti se boš še od doma spomnil, kakošne navade in šege imamo Slovenci, od kterih tisti, ki so zmiraj v Ljubljani, malo vedó. O božiči je bobljanje, pametovanje; o pusti pust žgemo, na pepelnico ene ploh vlačijo; sredpostno sredo spravimo otroke gledat kako babo žagajo, da mi, kar nas je večih, sami kak bolj zabeljen žganec pojemo, in se otrokam potlej smejamo, de niso na pravim kraji babjiga žaganja gledali; o veliki noči je turčanje; o kresi kres kurimo, — obljubim, da še tačas v naše hribe iz Ljubljane pogledaš, in se spomniš kako se okoli germade obnašamo. Posebne šege so per mlačvi, per žetvi i. t. d. Posebne národske navade morajo vediti gospodarjí, gospodinje, ženini, neveste, svatje, stare matere, še celo pastirji. Pastirji, postavim, morajo vediti, do klej gré zvečer z biči pokati, da kdor na smanje jutro pervi žene, leso podere, kdor je drugi, ima krap biti, in kdor je zadnji, da pomije polokota. Posebne šege so tudi skoz celo léto ob praznicih. Vse take šege in navade našiga naroda se imenujejo slovenske národske šege in gredó tudi h slovenskej národnosti.

Slovenski národ ima tudi svojo posebno domačo muziko; brunde postranske pišáli, gosli, bas, cimbal ali terklje (Hackbrett), še celo hruševo peró so orodja národske muzike. Poseben je tudi slovenski ples (kolo naših južnih bratov); posebne so slovenske igre, take so: svinka, škriba, posestra, golobec i. t. d. Národske so še celo nektere jedí, tako so žganci, potica, ričet, burkaša, mešta, poštengana kaša, pertene tropine, mlinci. Tudi per pijači so národske šege; napije se: „Bog ti pomozi,“ in odgovorj se: „Bog ti žegnaj.“ Per pijači je še tudi več šeg, ktere morajo Slovenci eden do druziga spolnjevati, da se med sabo ne razžalijo. Še celo veselje se v slovenskim drugači glasi; tù se sliši ukanje.

Tudi obleke so nektere našimu narodu posebno lastne in so torej národske imenovati. Tù sèm spadajo z lesičino ali kuníno opramane kape, kučme, rudeči s zelenim ali plavim trakam obšiti podlekeljci, beli ali plavi suknjiči (pruštofi), padvanske suknje; per ženstvu rudeče golenke, parte, portiki, šapli, zavijače in več druziga, kar se zdaj opuša. Preklane suknje, fraki (škrici), svitice, ki okoli nog mahajo niso národske obleke; te so začeli Slovenci od ptujcov posnemati; pravimu Slovencu se pa namest národne li nerodne zdé, da se jim posmehuje.

Jože! Kaj boš pa Ti h temu rekel, kar zdaj li Tebi povém? Meni se tista straža, ki ji pravijo národna straža, zavolj obléke nič kaj národna ne zdi. Kadar jo vgledam, mislim, da Napolitance ali pa Francoze vidim. Res je, da mora vojaška obleka nekako dru-

gači perpravna in vojaštvu permerjena biti, od te, ki jo drugi ljudjé nosijo; pa zraven tudi menim, da bi se národna slovenska obleka kako po vojaško perkrojiti dala. Nemci in za njimi Slovenci radi Francoze posnemajo, zato ko so Francozi moški in gizdavi, pa ne vem, zakaj bi tudi Slovenci ne bili moški, da bi kaj do sebe in do svoje narodnosti deržali. Francozi imajo marsikaj lepiga, kar se pa li njim podá, drugim pa ne. Če dva eno reč storita, se večkrat obema enako ne podá. Naj Ti to v priliki povém: ako se kužik po gospodarju spenja, ga gospodar boža; če bi se pa konj, akoravno je zal, ali pa osel, po njem spel, bi ga s palico namahal. To so moje misli v tej reči. Ti mi boš pa že pisal, kaj se Tebi zdi. Jez se moram spet h pogovoru od slovenske národnosti verniti, in Ti dalje pisati, kar sim svojim sosedam govoril.

Rekel sim jim namreč dalje: Slovenci imamo tudi národske pesme, to so take pesme, ki so prav iz slovenskiga duha in serca vzete, in so stare, perlegajo se posebno; zato so tudi več ali manj povsod znane. Od národnih pesem ne bom dalje govoril, saj so „Novice“ lani marsikaj od njih povedale.

Národen je per nas tudi naš lepi slovenski jezik. Pa tudi od tega ne bom dalje govoril; saj ste že velikokrat slišali in brali, de je vsaciga naroda perva lastnína, in da je tudi vsakiga Slovenca sveta dolžnost, za ohranjenje in zmirej veči omiko materniga jezika skerbeti. Naš jezik je, kakor vsak drug jezik na svetu, častitljiv jezik, in — kakor véste — so ga cesar po dani vstavi rešili tiste sužnosti, v kteri je toliko in toliko lét zdihoval. Vzemi narodu njegov jezik, in narod si zaterl; daj mu pa svobodnost jezika in pripomočke, ga omikati, si omikal tudi narod, da zamore v vsih vednostih se podučiti in, kakor drugi narodi, napredovati.

To sim svojim sosedam od národnosti pravil, in jim ob perložnosti še zmiraj pravim. Pa še nekej — tode od tega Ti bom pervič pisal. Za danes z Bogam!

Tvoj stari prijatel
Benkov Tone.

(Konec sledí.)

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Istrije 30. grudna 1850. (Ž.) Tudi nas Istrijance razveseljuje dosihmal večidel lepo vreme. Olja upamo obilniši, kot pretečeno léto. Vino so nam Krajnci že precej pobrali po 5, 5½ in 6 gold. čeber — ali mi smo pod colsko méjo, kjer se mora od čebra 1 gold. 15 krajc. plačati. Ne vém, kdaj bo to nehalo. Z veseljem vam oznanim, de se je v fari Čubedi šola začela, ki ondi še nikdar ni bila. Častiti duhovni g. Franc Čebular jo je prav dobro osnoval, de jo tudi oženjeni obiskujejo. Bog daj! de bi se v več krajih to lepo delo za ubogo zapušeno mladost pričelo! Saj je ljudstvo začelo spoznavati velik dobiček, ki iz šolskiga podúka, sosebno o sedanjih časih, izvíra — ali pomoči in podpore od vsih strani je potreba, de nedolžna mladost ne bo rasla živinčetu enaka. Istrija potrebuje pridnih in umnih delavcov in rokodelcov; potrebuje pa tudi sosebno dobrih cest in — kerčm (oštarij). Oho! kerčm — bojo „Novíce“ djale, ki so že tolikrat zoper preveliko število kerčm tožile. Ali pri nas jih manjka za popotnike. Pri nas so gostivnice tako slabe, de popotnik večidel v njih nič druziga ne dobí kot vina, kruha ne povsod; zraven tega je hiša brez pečí, brez postrežbe! Vém scer, de v revnih krajih ne more imenitnih gostivnic biti — ali med nič in kaj je vunder razloček.

Iz Roča v Istrii. (G. G.) V 49. listu lanskih Novíc pod nadpisam „Iz Istrije 26. listopada“ piše g. Stranski: „Ni dolgo, kar je Teržaško-Kopersko cerkveno svetovavstvo nekaj vgodnih knjižic v poslavljenje marljivih učencov tukajšnim učilnicam razposlalo“ i. t. d. Nezamérite g. Stranski, ako Vas vprašam: kje ste Vi to milo zvezdico zagledali, od ktere v svojim dopisu govorite? Tudi jez sim v Istrii, tudi jez se z učiteljstvam vkvarjam in imam med svojimi 80 učenci marsikteriga uboziga pridniga Ilirčka, ki z mano zdihuje po kaki milodarni zvezdi. Jez lezem na višave naše zemlje, gledam na vse kraje, vprašujem po nadepolni zvezdi ugodnih knjižic; ali — vse je zastonj! Šolske bukve dobivamo zares iz Tersta, pa za gotove peneze; če pa kake molitvine knjižice želimo, se moramo na g, Zupana v Zagreb oberniti. V naših hribih nepoznamo ugodnih knjižic, ne cerkveniga svetovavstva; oznanite nam tedej po „Novícah“, kje je tisto milo cerkveno svetovavstvo? De ga ne zgrešim, rad vzamem palico in torbico ter grem beračit za uboge šolarje. Lepši bi nam zasijala zvezda izobraženja, ako bi se zbor slavenskih rodoljubov v Terstu z besedo in djanjem potrudil za šolske šole. On se brini in trudi za slavenšino; slaven namen! — alj tega ne bo dosegel, ako ne pride mladim na pomoč. Družtvo, ako nima svojih vej razprostenih saj po bližnji slavenski zemlji, je podobno otoku na središu morja, kteriga nerodovitnost ne more mikati brodarja. Naj tudi slavni zbor, namesto kaj druziga, oberne veči del svojiga djanja na koristne knjižice za uboge učence po deželi, kterih tako silno potrebujemo. — Scer pa tudi jez konec gori omenjeniga sostavka g. Stranskiga čez in čez poterdim, in pristavim vzrok, zakaj ni duha ne sluha v naših pisarnicah o slavenskim jeziku. Med gosp. uradniki je silno veliko lahónov ali pa nemškunov; taki pa slavenske ravnopravnosti ne porajtajo, marveč vsaciga, ki se za vstavno pravico poteguje, „panslavista“ černijo. Dokler se bo pošteno prizadevanje za omíko in postavno veljavnost slavenskiga jezika „panslavizem“ černil, ne morejo Slaveni veseli biti.

Iz Gradca. (Ž.) Že pred smo zvedili, da je postavljenemu gospodu svetovavcu za ljudske šole po nemškem Štajeru žal bilo, da ne seže ta njegova oblast po celi deželi — namreč tudi čez slovenske kraje. Ravno pak zvemo, da mu je zdaj ta želja spolnjena; od téh dob je tudi za slovenske šole svetovavec. — Smo se že pervemu glasu s čudom čudili, smo pri drugem skoro osupnili! Kak se bode ta zastavica rešila? Kaj si hoče in zamore tudi Nemec v slovenskih šolah? Kako hoče svetovati in popravljati, ker ne razume ne učenikovega poduka, ne učenskeh odgovorov? Krajnski in Koroški Slovenci so dobili iskrena slovenska svetovavca, — kaj alj Štajerski niso takega vredni? Alj je namen, jih v stari rog siliti? Slišimo sicer, da izvoljeni svetovavec je verl, pošten mož. In gotovo mu bode v tej ognjeni skušnji poštenosti in pravice, dobre volje in sprevidnosti po tri gibe treba, da ne bode krivo sodil in ravnal v mu nerazumevneh rečéh! da ne bode, zmoćen od prilizavcov, blaznikov, zapeljaneh domačinov in zvitih protivnikov, našeh pravic zaviral, tlačil in podiral, ktere nam je ustava podala in cesarska beseda zagotovila. Bog daj, da dobra volja, poštenost in pravica tudi v teh zanjkah in skušnjavah zmaga! Pravilo je sicer lehko: „Kar ti nečeš, da se tebi ne bi storilo, tudi drugemu ne stori.“ „Vsacimu, kar mu gré.“ Tak zapové božja in zdaj tudi cesarska beseda. Bomo vidili! — Štajeru pravijo po navadi: „mali Štajer.“ Če pak po času sodimo, kak dolgo je marsikteri del deržavnega zakonika in vladnega lista na potu od glavnega mesta do nektere naše županije, bi mogel kam — kam — kam velkši biti, vemdar ne clo dvojna zemlja!!

Novičar iz Ljubljane.

O nedeljo je bilo slovesno vstanovljenje kupčijske

in obertnijske zbornice v Ljubljani. Deželni poglavar g. grof Chorinsky je zbranim odbornikam v prijaznim nagovoru obljubil od svoje strani vso podporo, Gosp. Lambert Lukman, starašína odbornikov, se mu je na to lepo zahvalil. Ko je gosp. poglavar zbor odbornikov zapustil, se je začela volitev predsednika in predsednikoviga namestnika; izvoljen je bil za predsednika g. Lambert Lukman, za predsednikoviga namestnika pa g. Anton Samasa. Obá sta, pervi v kupčijskih, drugi v obertnijskih rečéh, izvedena možá. Ravno v tem zboru je bil tudi g. Lambert Lukman za poslanca na Dunaj v posvetovanje nove avstrij. dacne tarífe izvoljen. Ker ima to osnovo nove tarífe kupčijska in obertnijska zbornica popred tukaj v Ljublj. posvetovati, je gosp. deželni poglavar tudi kmetijsko družbo prijazno povabil, naj bi eniga namestnika v to posvetovanje poslala, ki je na nasvèt g. družbiniga predsednika za to g. Maliča izvolila. Scer imamo pa še povedati, de v kupčijsko in obertnijsko zbornico so iz Ljubljane tudi g. Karl Holzer in žl. g. Kleinmajer, iz Krajnja g. Konrad Loker, iz Loke pa g. Krener izvoljen. — Unidan je prejela kmetijska družba pohvalno pismo od g. ministra kupčije za njeno prizadevanje v podučenju zastran obdelovanja Krasa. — Odbor Ljublj. mestne županije je vstanovil unidan posamesne odbore za mestno premoženje, siromaštvo, šolstvo, cestništvo i. t. d. Ljubljanski nemški časopis vedno poprašuje: kdaj se bo ta ali una cestna poprava mestnih ulic začela? kdaj boljši razsvetljenje mesta ponoči vpeljalo? i. t. d. Vse te napčnosti odbor dobro spozna, ker so očitne, ali — preden ni županija z magistratam vred popolnama vstanovljena, kakor ima biti, je vse drezanje zastonj. Razsvitljenje mesta je v starim najemu — ceste se ne dajo popraviti brez denarja; de se pa zvé, koliko stroškov se zamore na ceste oberniti, se mora premoženje natanjko poznati; de se pa premoženje natanjko spozná, se morajo popred vsi dohodki zvediti, in prihodnji stroški prerajtati, — vse to pa še ni dognano, in tako dolgo popolnama ne bo, dokler ne bo županija in magistrat z novimi vradniki v redu, dokler ne bo — župana. Lahko je rêči: to in to je slabo — ali popraviti to in to, ni tako hitro, in prizadene stroške; kje pa bo županija denar jemala, če se — brez natanjčniga prevdarka — spustí v drage poprave? Ljubljančanje mende ne bojo zadovoljni, če bi novo izvoljeni mestni odbor berž z nakladami začel! Novi odbor si bo gotovo prizadeval, vse storiti, kar bo le mogel — pa prehiteti se nič ne da; rane dobro vidi, ali pomoč ni tako nagla. Ceno mesá ponižati in Ljublj. mesarjem presilno napenjanje mesne cene ustaviti, je mestnimu odboru sedaj nar imenitniši skerb, zakaj to zadene vsako hiso. Pritožbe zoper ceno mesá ne slišimo le v Ljubljani, tudi mesarji po druzih krajnskih mestih se pritožijo, de jim Ljublj. mesarji ceno goveježivine povzdigujejo. Nikjer na Krajnskim ni mesó čez 8 krajc., v Ljubljani pa je po 11 krajc. z dokladovred!! Ljubljanskim mesarjem se mora samolastno poviševanje mesne cene ustaviti; pa tudi tisto preplačevanje nekterih bogatíncov se mora prepovedati, ki mesarju za funt mesá samí po 13 in 14 krajc. ponujajo, de jim le boljši kose dajejo. To ne gré pri tako potrebnim živežu, kakor je mesó. Cena in dobrota mesá mora v občnih mesnicah za vse edina biti, scer ho menj premožni vedno le kostí gledal, bogatín pa žlahne kose jedel. Jih zna scer jesti, pa v mesnicah ne sme kúpa s preplačanjem kaziti. Še na Dunaji te nespodobe ni; tam je le razloček (za 1. krajcar) med sprednjo in zadnjo četertjo, scer pa je cena edina. Mesno ceno v red spraviti, ima zdej poglavitna skerb mestniga odbora biti. — Zbornica advokatov v Ljubljani je g. doktorja Maks. Wurzbacha za predsednika, gospode doktorje Jan. Oblaka, Blaža Ovijača, Matevža Kavčiča in Antona Raka za svoje stanovitne odbornike izvolila.

Novičar iz mnogih krajev.

Minister Švarcenberg še ni prišel iz Draždane na Dunaj nazaj, zato ker naša in Pruska vlada še niste v vsih nemških zadevah popolnama edinih misel: — Še ta mesec se pričakuje od cesarja poterjeni ministerski razglas, kako se bo denarstvini stan v našim cesarstvu poboljšal. — Vsi vodji Dunajske banke so unidan odstopili, kar je gotovo znamnje, de se bojo z banko važne spremembe zgodile. — Ministerstvo je te dni očitni račún položilo vsih dohodkov in izdaj za celo naše cesarstvo o pervi polovici lanskiga leta, to je, od 1. nov. 1849 do 30. aprila 1850. Dohodki naravnih davkov so znesli 27 milijonov in 759,938 gold., nerednih pa 46 milijonov in 416,637 gold., znesek teh in še druzih dohodkov skupej je bil 92 milijonov 709,231 gold. Izdajki pa za plačanje deržavniga dolgá (25 milijonov in 586,948 gold.) in za vse druge deržavne potrebe so znesli 129 milijonov 316,083 gold.; med temi je bilo 85 milijonov in 574,187 rednih izdaj, nerednih pa 43 milijonov 741,896 gold. Ako se dohodki primérijo z izdajami, se vidi, de izdaje za 36 milij. 606,852 gold. več znesó, kakor dohodki; razloček je posebno zavoljo tega velik, ker dohodki iz Ogerskiga, Sedmograškiga in Horvaškiga, iz Serbske vojvodine in Temiškiga Banata niso to polletje več znesli kakor 1 milijon in 814,009 gold. ki so pred letam 1848 čez 10 milijonov gold. vèrgli. — Ministerstvo notranjih oprav je dalo za županije prav po domače napeljevanje za oskerbništvo županijskiga premoženja napraviti, ktero boje dežel. poglavarji razdelili. — Ministerstvo uka je poklicalo svetovavce ljudskih šol iz vsih kronovín skupej, de se bo posvetovalo zavolj prihodnje naprave ljudskih šol. Zdej bo tedaj resnica s popravo šolskih rečí. — V Pragi je bilo 7. t. m. spet 23 obsojenih, ki so se predlanskiga punta vdeležili. — Glasoviti general Bem, ki je po Ogerski vojski na Turško všel in ondi k Mahumedanski veri prestopil, je v Alepi umerl. — V Parizu se spet nekaj kuha. Ministri so odstopili, in predsednik Napoljon ne vé, ktere možé bi namest njih izvolil. — Vremensk prerók se je na Ogerskim oglasil, ki prerokuje, de prosenec ne bo toliko snegá prinesel, kakor scer; ovce se bojo celo zimo pasle; — tudi mesca svečana ne bo veliko snegá; — sušec bo neizrečeno suh, brez snega in dežja. Borja bo brila to zimo, de ne bo prestati. Vino- in sadjorejci bojo mesca majnika v velikim strahu za terte in sadje. Novičar ne verjame tacih praznih preroških kvant, in le pové, kar je slišal. — Goveja kuga razsaja v Moldavi, na Poljskim in tudi na Šležkim.

Žitni kup. (Srednja cena).	*V Ljubljani* 11. prosenca		*V Krajnji* 7. prosenca	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik pšenice domače	2	20	2	36
1 » » banaške	—	—	2	34
1 » turšice	1	50	2	—
1 » soršice	2	2	2	5
1 » rèži	—	—	2	—
1 » ječmena	—	—	—	—
1 » prosa	1	44	2	—
1 » ajde	1	40	1	54
1 » ovsa	—	—	1	6

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*